**ILMAVOIMIEN ESIKUNTA** **MUISTIO** 1 (2)
Everstiluutnantti Rami Lindström
Operatiivinen osasto
Tikkakoski 25.11.2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 261/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ilmailulain ja liikenteen palveluista annetun lain 127 ja 128 §:n muuttamisesta

## Puolustusvoimien lausunto viiteasiakirjan esitykseen

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt puolustusministeriötä antamaan lausuntonsa viitteen asiassa.

Puolustusvoimat on antanut käsiteltävänä olevasta Hallituksen esityksestä lausuntonsa Puolustusministeriölle, joka on antanut lausuntonsa hallituksen esityksen luonnoksen lausuntokierroksella.

Puolustusvoimat yhtyy Puolustusministeriön kommentteihin, ja haluaa painottaa osaltaan seuraavia asiakokonaisuuksia:

### 1. Esteettömän ilmatilan varmistaminen aluevalvonnan operatiivisille lennoille

Normaali oloissa valtakunnan ilmatilan koskemattomuuden turvaaminen perustuu Aluevalvontalain antamiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Näiden velvollisuuksien toimeenpano tapahtuu minuutti- ja sekuntiluokassa, jolloin ilmatila tulee olla esteettä käytössä, myös matalalla operoitaessa. Aluevalvontatehtävää suorittavaa hävittäjää ja sen tarvetta esteettömään kulkemiseen, voi rinnastaa Tieliikennelain mukaiseen tienkäyttäjän velvollisuuteen antaa esteetön kulku hälytysajoneuvolle (10 §).

Puolustusvoimin näkemyksen mukaan Puolustusministeriön Aluevalvontalakiin esittämät muutokset olisi syytä tehdä, etenkin Ilmavoimien operoinnin turvaamiseksi, vastaavalla tavalla, kun se on tehty miehitetyn ilmailun osalta.

### 2. Lentopaikan sulkeminen sotilasviranomaisen esityksestä

Lentopaikan sulkemiseen aluevalvonnan turvaamiseksi tai maanpuolustuksellisista syistä voidaan joutua mihin vuorokauden aikaan hyvänsä siten, että aikaa päätöksenteolle on minuutteja. Tällaisissa tilanteissa, vain päivystävällä sotilasviranomaisella on riittävät edellytykset ja taustatiedot näin nopeaan päätöksentekoon.

Ilmailulain 11 §:n 3 momentin mukaan ilmatilanhallintayksikön on vastaavissa tilanteissa rajoitettava tai kiellettävä ilmailu tietyllä alueella sotilasviranomaisen esityksestä. Ilmatilan käytön kieltämistä koskeva toimintamalli halutaan näin ollen ulottaa koskemaan myös lentopaikan käytön kieltämistä. Pelkkä ilmatilan käytön kieltäminen ei käytännössä estä lentokoneen laskeutumista lentopaikalle, jos se kieltäytyy noudattamasta lentokieltoa, ellei lentopaikkaa ole suljettu fyysisillä esteillä. Tämä on voi olla välttämätöntä esim. vieraan valtion ilmateitse tapahtuvan vihamielisen sotilaallisen toiminnan torjumiseksi. Lentopaikka tulisi kyetä sulkemaan lentopaikan pitäjän toimesta ja sotilasviranomaisen esityksestä.

Liittyen HE:n kohtaan 6.4, Puolustusvoimat haluaa tuoda esiin seuraavaa: Lentopaikkojen käyttö voi olla niillä olevien fyysisten esteiden vuoksi mahdotonta esimerkiksi kunnossapitotöiden, lentoonnettomuuden tai sillä järjestettävän tapahtuman vuoksi, eli lentopaikka ei ole aina auki edes hätälaskuja varten. Tämä on huomioitu jo voimassa olevassa ilmailulain 88 §:ssä. Lentopaikan pitäjän velvollisuus sulkea lentopaikka ja estää sen käyttö fyysisillä esteillä sotilasviranomaisen esityksestä aluevalvontaan tai maanpuolustukseen liittyvästä syystä olisi poikkeuksellinen mutta välttämätön toimenpide tilanteessa, jossa valtakunnan turvallisuutta uhkaisi välittömästi ja vakavasti vihamielinen sotilaalliseen toiminta, joka rinnastuisi aluevalvontalaissa määritettyyn vihamielisen toiminnan torjumista koskevaan sääntelyyn (aluevalvontalaki 34 §). Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen velvollisuutena on kiireellisessä tilanteessa torjua vihamielinen toiminta tarvittaessa sotilaallisin voimakeinoin. Lentopaikan sulkeminen fyysisillä esteillä saattaisi jossain tilanteissa toimia sotilaallisia voimakeinoja lievempänä keinona vihamielisen toiminnan torjumiseksi ja näin ollen voimakeinojen käyttämiselle ei välttämättä olisi tarvetta. Lentopaikan sulkeminen fyysisillä esteillä voidaan toteuttaa lentoturvallisuus huomioiden ja hätälaskut mahdollistaen niin, että sulkemiseen käytetään siirrettäviä esteitä, kuten esimerkiksi ajoneuvoja.

## 3. Lopuksi

Puolustusvoimat näkee U-space-kokonaisuuden positiivisena kehityksenä ja merkittävänä osana kansallista alailmatila-kokonaisuutta. Puolustusvoimien oma operointi miehittämättömän ilmailu aluksilla tulee kasvamaan, ja kaikkien toimijoiden yhteensovittaminen on välttämätöntä. Ilmaoperoinnille tyypillisen nopean päätöksenteon vuoksi on tärkeää, että vaikeissa tilanteissa tarvittava päätöksenteko on mahdollisimman yksiselitteisesti ohjeistettu, mietitty ja harjoiteltu, jotta Suomen ilmatila ja lentotukikohdat kyetään suojaamaan tilanteesta riippumatta.

Everstiluutnantti Rami Lindström
Puolustusvoimien ilmatilahallintajohtaja
Ilmavoimien esikunta, operatiivinen osasto